

POSTANOWIENIE

18 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 18 maja 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z wniosku A. M. i R. M.
z udziałem Gminy Wschowa
o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości rolnych,
na skutek skargi kasacyjnej A. M. i R. M.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze
z 16 marca 2021 r., VI Ca 699/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od A. M. i R. M. solidarnie na rzecz Gminy Wschowa koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 900 (dziewięćset) zł.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy A. M. i R.M. wnieśli o stwierdzenie nabycia do ich majątku wspólnego przez zasiedzenie z dniem 16 grudnia 2017 r. własności bliżej opisanych nieruchomości rolnych, stanowiących własność Gminy Wschowa, to jest działki nr [...]objętej księgą wieczystą [...] oraz określonej części działki nr [...], objętej księgą wieczystą [...]. Sąd Rejonowy we Wschowie oddalił wniosek, zaś apelacja wnioskodawców została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z 16 marca 2021 r.

Wnioskodawcy wnieśli skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Opierając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przyczynach objętych art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., skarżący powołali się na podniesiony w apelacji zarzut nieważności postępowania przed Sądem Rejonowym uzasadniany przesłanką z art. 379 pkt 5 k.p.c., który uzasadniali naruszeniem przysługującego im konstytucyjnego prawa do sądu. Oczywista zasadność skargi ma wynikać z niezastosowania przez Sąd drugiej instancji przepisów art. 339 k.c. oraz art. 340 k.c. i 341 k.c. statuujących domniemania prawne; ich błędne niezastosowanie miało bezpośredni wpływ na przebieg postępowania. W efekcie Sądy *meriti* dokonały wadliwych i irrelevantnych ustaleń faktycznych w zakresie faktów wskazujących na posiadanie nieruchomości przez wnioskodawców, dotyczących zawarcia przez Gminę Wschowa umów dzierżawy z różnymi osobami fizycznymi, niepłacenia przez wnioskodawców podatku rolnego, a także niepobierania przez nich dopłat unijnych.

Twierdzenia skarżących dotyczące nienależytego rozpoznania zarzutów apelacyjnych, w których podniesiono nieważność postępowania przed Sądem

pierwszej instancji, nie odpowiadają przyczynie kasacyjnej wskazanej w art. 398⁹ §1 pkt 3 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem przesłanka ta odnosi się bowiem do nieważności postępowania w drugiej instancji, a nie postępowania przed Sądem pierwszej instancji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2013 r., II CSK 720/12 oraz z 18 lutego 2016 r., V CSK 465/15.). Ewentualne niewzięcie pod uwagę przez Sąd drugiej instancji zarzucanej w apelacji nieważności postępowania przez Sądem pierwszej instancji nie stanowi uchybienia skutkującego nieważnością postępowania przed Sądem drugiej instancji, lecz może podlegać badaniu w ramach przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Oparcie wniosku o twierdzeniu o oczywistej zasadności skargi obliguje skarżącego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecnictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżący nie spełnili powyższych wymagań. Jeżeli chodzi o zarzut nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji ze względu na pozbawienie skarżących możliwości obrony przysługujących im praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), należy podkreślić, że w ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy jest uprawniony do badania, czy zachodzi nieważność postępowania pierwszoinstancyjnego tylko wtedy, gdy skarżący zarzucił ewidentną obrazę art. 378 § 1 k.p.c. lub art. 386 § 2 k.p.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5. poz. 81 oraz z 14 grudnia 2001 r., V CKN 556/00.). Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołali zaś jedynie art. 379 pkt 5 k.p.c. wskazując, że pozbawienie ich możliwości ochrony ich praw miało wynikać z zastosowania przez Sąd pierwszej instancji art. 156¹ k.p.c.,

zgodnie z którym w miarę potrzeby na posiedzeniu przewodniczący może pouczyć strony o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy doszło do całkowitego pozbawienia jej możliwości obrony swych praw, a więc gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia, a nie tylko utrudnia lub ogranicza popieranie przed sądem dochodzonych żądań (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 19 lutego 2014 r., V CSK 189/13; z 27 maja 1999 r., II CKN 318/98 oraz z 9 listopada 2001 r., I CKN 438/00). Nie ma podstaw do przyjęcia, że doszło do tak rozumianego pozbawienia skarżących możliwości obrony ich praw ze względu na zastosowanie art. 156¹ k.p.c. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika również, że Sąd Okręgowy wyczerpująco odniósł się do zarzutów związanych z ograniczaniem wnioskodawcom prawa do sądu uznając, że podniesione okoliczności nie skutkowały nieważnością postępowania określoną w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Wnioskodawcy dopatrują się ewidentnej wadliwości zaskarżonego wyroku w niezastosowaniu przez Sąd Okręgowy trzech związanych z posiadaniem domniemań: posiadania samoistnego (art. 339 k.c.), ciągłości (art. 340 k.c.) i zgodności z prawem (art. 341 k.c.). Dwa pierwsze mają szczególne znaczenie dla kwestii zasiedzenia, przy ustalaniu przesłanki posiadania samoistnego, jak i przy obliczaniu czasu posiadania. Zwalniają one posiadacza od konieczności prowadzenia dowodów i uprawniają do wykonywania władztwa do czasu obalenia domniemania przez tego, kto twierdzi, że w konkretnej sprawie domniemanie nie jest prawdziwe. Skarżący pomijają jednak, że konieczną przesłanką tych domniemań jest sprawowanie faktycznego władztwa nad nieruchomością, objętą wnioskiem o zasiedzenie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 29 maja 2014 r., V CSK 386/13 oraz z 8 maja 2015 r., III CSK 323/14). Tymczasem, w świetle oceny dowodów i ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy *meriti*, którymi Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wnioskodawcy nie udowodnili, aby sprawowali przez trzydzieści lat widoczne dla otoczenia władztwo nad spornymi działkami, odpowiadające aktom posiadania właścicielskiego (samoistnego).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz uczestnika, który wniósł w terminie odpowiedź na skargę kasacyjną, rozstrzygnięto na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 520 § 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 1 i § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. Z 2018 r. poz. 265)).